

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเรื่องความมีอยู่ของพระเจ้า เป็นเรื่องที่มีการถกเถียงกันมาช้านานในปรัชญามีนักปรัชญาสมัยก่อน ๆ หลายคนพยายามที่จะพิสูจน์ว่า พระเจ้าทรงดำรงอยู่ อย่างไรก็ตาม ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความมีอยู่ของพระเจ้ายังไม่มีข้อยุติ เนื่องจากมีความขัดแย้งกันในเรื่องของการแสดงเหตุผลสนับสนุน

ในปัจจุบันมีวิชาการสาขาหนึ่งซึ่งคนโดยทั่วไปยอมรับว่ามีความก้าวหน้ามากที่สุดนั่นคือ วิทยาศาสตร์ เราเชื่อมั่นว่าวิทยาศาสตร์ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติแก่เราอย่างมาก ดังนั้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์อาจมีลักษณะพิเศษบางประการซึ่งทำให้เราหาความรู้ได้ จากการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้ความรู้แก่เราอย่างมากนี้เอง จึงได้มีการนำวิชาการจากสาขาอื่น ๆ (เช่น สังคมศาสตร์ ฯลฯ) พยายามนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการหาความรู้ในสาขาของตน ในเรื่องการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้านั้นก็เช่นเดียวกัน มีนักปรัชญาร่วมสมัยบางคน พยายามพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น สวินเบิร์น (Richard Swinburne) เป็นต้น ดังนั้นผู้เขียนคิดว่ามีความน่าสนใจที่จะศึกษาว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม ในทางปรัชญา จะมีทัศนะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์แตกต่างกันไป เช่น กลุ่มเครื่องมือนิยม (instrumentalism) ถือว่า ทฤษฎีวิทยาศาสตร์ (ซึ่งกล่าวถึงสิ่งซึ่งมนุษย์สังเกตไม่ได้ด้วยผัสสะ) ไม่ได้ให้ความรู้อะไรแก่เรา ดังนั้น วิธีการทางวิทยาศาสตร์ จึงไม่ได้ให้ความรู้แก่เราเกี่ยวกับสิ่งซึ่งสังเกตไม่ได้ ผู้เขียนเห็นว่า ถ้าเราสนใจที่จะศึกษาว่าพระเจ้าทรงดำรงอยู่หรือไม่ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เราควรเริ่มจากทัศนะทางปรัชญาซึ่งยอมรับว่า ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ให้ความรู้แก่เรา ดังนั้น วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งซึ่งเราสังเกตไม่ได้ด้วยผัสสะ ทัศนะทางปรัชญาแบบนี้ก็คือ สังคมนิยม-

ทางวิทยาศาสตร์ (scientific realism) เหตุผลก็คือ ถ้าเราใช้ทัศนะของกลุ่มที่เชื่อว่าทฤษฎีวิทยาศาสตร์ไม่ทำให้ให้ความรู้แก่เรา (เช่น กลุ่มเรื่องมือนิยม) แม้ว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์สนับสนุนสมมติฐานเกี่ยวกับความมีอยู่ของพระเจ้าได้ กลุ่มนี้ก็ยังคงไม่ยอมรับว่าสมมติฐานนี้ให้ความรู้แก่เราได้ เนื่องจากโดยปกติแล้วเรายอมรับว่าเราสังเกตพระเจ้าไม่ได้ด้วยผัสสะ ผู้เขียนเห็นว่าเราควรใช้ทัศนะของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ เพราะถ้าหากว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้าได้ กลุ่มนี้ก็ควรจะยอมรับว่า พระองค์ทรงดำรงอยู่ และปกติแล้ว ผู้นับถือพระเจ้าจะเชื่อว่าพระองค์ทรงดำรงอยู่จริง ๆ ถ้าหากเราใช้ทัศนะของกลุ่มเรื่องมือนิยม* ถึงแม้ว่าเราจะนำมโนทัศน์เกี่ยวกับพระเจ้าเข้ามาในวิทยาศาสตร์ได้ มโนทัศน์เกี่ยวกับพระเจ้านี้ก็จะเป็นเพียงเรื่องมือนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติอื่น ๆ เช่นเกี่ยวกับ มโนทัศน์เรื่องอิเล็กทรอนิกส์ เป็นเพียงเรื่องมือนำไปใช้ในการทำนายเหตุการณ์ในอนาคต เป็นต้น ดังนั้น ในวิทยานิพนธ์นี้จะเริ่มจากการยอมรับทัศนะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ตามกลุ่มสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ แล้วศึกษาว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของกลุ่มนี้จะใช้พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าได้หรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า ความพยายามในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้ายังเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากความลึกลับหรือความเชื่อเกี่ยวกับความมีอยู่ของพระองค์ เป็นสิ่งซึ่งดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมตะวันตก และปัจจุบันก็ยังมีความเชื่อนี้อยู่ ผู้ที่นับถือและศรัทธาในพระองค์ตั้งแต่ในอดีต ก็ต้องการแสดงให้เห็นว่าความเชื่อของตนนั้นเป็นจริง จึงให้ความพยายามพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้ากันมาตลอด แม้แต่ในปัจจุบันก็มีความพยายามเช่นนี้อยู่ วิธีการที่ใช้ในการพิสูจน์ก็มีความแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้เขียนจึงเลือกศึกษาว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถใช้ในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าได้หรือไม่

* กลุ่มเรื่องมือนิยม จะไม่ตามว่า พระเจ้าทรงดำรงอยู่หรือไม่ แต่จะตามว่า เราใช้มโนทัศน์เกี่ยวกับพระเจ้าอย่างไร และมโนทัศน์นี้มีประโยชน์อย่างไร คุณความดีโดยย่อของกลุ่มนี้ และข้อวิจารณ์ต่อกลุ่มนี้ใน Ian G. Barbour, Issues in Science and Religion (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1966), p. 243-247.

เหตุผลก็เป็นดังที่กล่าวไว้แล้วว่า ปัจจุบันวิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ
แก่เราอย่างมาก เป็นไปให้หรือไม่วิธีการนี้จะนำมาใช้ในการพิสูจน์ความมียู่ของพระเจ้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อที่จะศึกษาว่า ถ้าหากเราเชื่อตามทัศนะของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ว่า
วิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติแก่เราได้ วิธีการนี้สามารถให้
ความรู้เกี่ยวกับความมียู่ของพระเจ้าให้หรือไม่ และจะมีปัญหาอะไรที่จะใช้วิธีการนี้ในการ
พิสูจน์ความมียู่ของพระองค์

ขอบเขตของการวิจัยและวิธีการ

กล่าวมาแล้วว่า มีทัศนะทางปรัชญาหลายอย่างเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และทัศนะ
เหล่านี้ก็มีการถกเถียงโต้แย้งกันเพื่อแสดงความถูกต้องของทัศนะตน ในวิทยานิพนธ์นี้ไม่ได้มุ่ง
ที่จะเสนอข้อถกเถียงระหว่างทัศนะของกลุ่มสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์กับทัศนะอื่น ๆ และก็ไม่
ได้พยายามปกป้องทัศนะของกลุ่มนี้ในที่นี้ ดังนั้นผู้เขียนจึงไม่ได้เสนอข้อโต้แย้งของทัศนะของ
กลุ่มนี้กับทัศนะอื่น ๆ โดยละเอียด แต่จะยกข้อโต้แย้งและเหตุผลของทัศนะแบบสังคมนิยมทาง
วิทยาศาสตร์นี้มาเท่าที่จำเป็น และเกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความมียู่ของพระเจ้าเท่านั้น

เมื่อมาพิจารณาลัทธิสังคมนิยม (realism) จะพบว่า เป็นลัทธิที่เก่าแก่ กิรีติ
บุญเจือ กล่าวว่า

สังคมนิยม (realism) หมายถึง คำสอนที่ถือว่าความรู้ของเราตรงกับความเป็นจริง
เป็นจริง ลัทธินี้ถือกำเนิดขึ้นในทางตะวันตกตั้งแต่โซคราเตสยืนยันต่อโซพิสโตว่า เรามี
มาตรการสากลสำหรับตัดสินความเป็นจริง และมาตรการนั้นอยู่ในมนัสของเราเอง
นั่นคือ ความรู้ของเราตรงกับความเป็นจริงโดยมีเงื่อนไขว่าห้องซังคิกิเลสเสียก่อน
เพราะกิเลสชักจูงให้ไขว้เขว ต่อจากนั้นปลาโด้และอาริสโตเติลก็ค้นคว้าต่อไปในแนว
สังคมนิยมนี้ ในยุคกลางผู้ที่ใช้ปรัชญาของปลาโด้หรืออาริสโตเติลอธิบายคริสตศาสนา
ล้วนแต่ให้ชื่อว่า ถือลัทธิสังคมนิยมด้วยกันทั้งสิ้น¹

¹ กิรีติ บุญเจือ, แก่นปรัชญาปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช,
2522), หน้า 149.

แต่สังคมนิยมสมัยใหม่ก็ไม่ได้สืบเนื่องจากลัทธิสังคมนิยมของกรีกหรือของยุคกลาง² แต่สังคมนิยมใหม่เป็นลัทธิที่เกิดขึ้นเนื่องจากเห็นปัญหาเกี่ยวกับการหาความรู้ซึ่งเกิดจากทัศนะของอิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant) กลุ่มนี้พยายามหาหลักยึดเหนี่ยวในการหาความรู้ โดยเสนอว่าเราควรหาความรู้โดยการประนีประนอมระหว่างวิชาการต่าง ๆ กล่าวคือ จะเปรียบเทียบความรู้จากทุกสาขาเพื่อหาข้อสรุปที่มีหลักฐานหนักแน่นที่สุด และยึดถือเป็นความจริงจนกว่าจะมีหลักฐานหนักแน่นมากกว่าว่าให้สรุปเป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม กลุ่มสังคมนิยมใหม่ยังแบ่งแยกออกเป็นทัศนะต่าง ๆ เช่น สังคมนิยมแบบวิจารณ์ (critical realism) เป็นต้น ในวิทยานิพนธ์นี้จะไม่พิจารณาสังคมนิยมแบบอื่น ๆ แต่จะพิจารณาเฉพาะทัศนะของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น เพื่อศึกษาว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์ตามทัศนะของกลุ่มนี้จะใช้พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าได้หรือไม่

สำหรับวิธีวิจัย จะใช้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ที่ทัศนะของนักปรัชญาซึ่งพยายามนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปศึกษาความมีอยู่ของพระเจ้า

การดำเนินงานวิจัยเป็นไปตามลำดับดังนี้ ในบทเริ่มต้นคือบทที่ 2 และ 3 จะเป็นการเสนอสมมติฐาน (assumption) และวิธีการทางวิทยาศาสตร์อย่างกว้าง ๆ ของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์ บทต่อ ๆ ไปจะศึกษาวิธีพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าของนักปรัชญาบางคน และผู้เขียนจะวิจารณ์ถึงข้อบกพร่องของทัศนะเหล่านั้น มโนทัศน์เกี่ยวกับพระเจ้าซึ่งผู้เขียนใช้จะถือตามทัศนะของสวินเบอร์น (ซึ่งแสดงไว้ในบทที่ 4) เพราะเป็นที่ยอมรับของผู้นับถือพระเจ้า มโนทัศน์โดยย่อเป็นดังนี้คือ "พระเจ้าทรงเป็นจิต (spirit) ซึ่งดำรงอยู่ชั่วนิรันดร์ ทรงมีสรรพเดช สรรพญาณ ทรงมีเสรีภาพสมบูรณ์ ความดีสมบูรณ์ และทรงเป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง"

ในการศึกษาว่า วิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้าได้หรือไม่ ผู้เขียนใช้วิธีการศึกษาที่ทัศนะของนักปรัชญาผู้ซึ่งพยายามใช้วิธีการทาง

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 149.

วิทยาศาสตร์สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้า ในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้าจะแยกออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกอาจเรียกว่าเป็นการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์โดยตรง กล่าวคือ เป็นการใช้หลักฐานที่ได้รับจากประสบการณ์ทางผัสสะ (ซึ่งเป็นหลักฐานประเภทเดียวกับที่ใช้ในการสนับสนุนทฤษฎีวิทยาศาสตร์) สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้า ทศณะนี้เป็นทศณะของสวินเบอร์น ซึ่งเราให้พิจารณาในบทที่ 4 ผู้เขียนจะชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของทศณะของเขา

ลักษณะที่สองในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนความมีอยู่ของพระเจ้า เป็นไปในลักษณะทางอ้อม กล่าวคือ เป็นการปกป้องวิธีการทางศาสนาว่ามีความน่าเชื่อถือดี ทศณะนี้คือ ทศณะของบาร์เบอร์ (Ian G. Barbour) และ โคลสัน (Charles A. Coulson) ผู้เขียนได้เสนอทศณะของนักปรัชญาทั้งสองนี้ในบทที่ 5 ความคิดของทั้งสองนี้ก็คือ วิธีการทางศาสนาประกอบด้วยประสบการณ์ทางศาสนา และการตีความประสบการณ์ด้วยลัทธิทางศาสนา ซึ่งเปรียบได้กับวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยการเก็บข้อมูล (ซึ่งได้รับจากประสบการณ์ทางผัสสะ) และการตีความข้อมูลด้วยหลักการต่าง ๆ และทฤษฎี (ผู้เขียนกล่าวถึงวิธีการทางวิทยาศาสตร์นี้ ในบทที่ 3) นอกจากนี้วิธีการทางศาสนามีการใช้เหตุผลในการประเมินความเชื่อศาสนา เหมือนกับที่เราใช้เหตุผลในการประเมินทฤษฎีวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนให้วิจารณ์ทศณะของนักปรัชญาทั้งสองว่า การที่วิธีการทางศาสนาคล้ายคลึงกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์จะไม่ทำให้วิธีการทางศาสนาน่าเชื่อถือขึ้น การที่วิธีการทางศาสนาจะมีความน่าเชื่อถือก็ต่อเมื่อ วิธีการทางศาสนาสามารถพิสูจน์สนับสนุนความเชื่อทางศาสนาภายในกรอบของมันเอง เหมือนกับที่วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์สนับสนุนทฤษฎีวิทยาศาสตร์ภายในกรอบของวิธีวิทยาศาสตร์เอง ดังนั้นในบทที่ 6 ผู้เขียนจึงพิจารณาว่า ประสบการณ์ทางศาสนาจะเป็นพื้นฐานในการหาความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าได้หรือไม่ (เหมือนกับที่ประสบการณ์ทางผัสสะเป็นพื้นฐานมันเองในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์) ถ้าหากว่าใช่ วิธีการทางศาสนาจะมีความน่าเชื่อถือ ผู้เขียนแสดงให้เห็นในบทที่ 6 ว่า ประสบการณ์ทางผัสสะเป็นพื้นฐานในการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างไร และผู้เขียนให้พิจารณาว่าทำไมประสบการณ์ทางศาสนาจึงให้ความรู้เกี่ยวกับพระเจ้าซึ่งไร้ข้อจำกัดไม่ได้

สำหรับบทที่ 7 เป็นการสรุปถึงสิ่งซึ่งศึกษาในวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ต้น ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ก็คือว่า เรายังไม่สามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้า

เนื่องจากวิทยานิพนธ์นี้ตั้งใจ วิจัยความคิดของสังคมนิยมทางวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาว่าวิธีการทางวิทยาศาสตร์สามารถใช้พิสูจน์ความมีอยู่ของพระเจ้าให้หรือไม่ ดังนั้น คำว่ากฎเกณฑ์ ที่กล่าวในวิทยานิพนธ์นี้ จึงเป็นกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ในลักษณะเดียวกับกฎธรรมชาติที่วิทยาศาสตร์กำลังศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย